

DRŽAVNO NATJECANJE IZ ČEŠKOGA JEZIKA
– MATERINSKOGA JEZIKA
STÁTNÍ SOUTĚŽ V ČESKÉM JAZYCE
– MATEŘSKÉM JAZYCE

2023
STŘEDNÍ ŠKOLY

HESLO

POČET BODŮ:

	100
--	-----

Prosudbeno povjerenstvo:

1. _____
2. _____
3. _____

Predsjednica Državnog povjerenstva:

_____, 5. svibnja 2023.

1. Čtení textu s porozuměním

Přečtěte si text a odpovězte na otázky.

Proč zvoní na Petrově poledne už v jedenáct hodin

Marta Šrámková, Oldřich Sirovátka

Když prý švédský vojevůdce Torstenson začal obléhat Brno, díval se dlouho na město a na hrad, pak se zasmál a řekl: „S touhle myší dírou budeme hotovi do tří dnů a ten hrádek dobudeme nejpozději do týdne.“

Ale slavná švédská armáda ležela před městem už čtyři měsíce – a Brno se pořád nevzdávalo. Jednoho dne, bylo prý to v polovici srpna, se v hospodě radilo několik švédských důstojníků. Byl mezi nimi sám Torstenson.

„Ležíme tady před hradbami takovou dobu,“ povídal k důstojníkům. „To jsme nejlepši armáda na světě? A kdo stojí proti nám? Hrstka vojáků, řemeslníci, studenti a měšťani...“

„Pane generále,“ povídal jeden důstojník, „máme z města zprávy, že tam melou z posledního. Špitály jsou plné raněných a jídlo a střelivo jim docházejí.“

Torstenson poslouchal, co si důstojníci vykládají a co mu radí. Pak udeřil pěstí do stolu a povídal: „Zítra zaútočíme na město naposledy! Bud’ se do něho dostaneme, než na Petrově zazvoní poledne – anebo odtud odtáhneme navždycky pryč.“

Hospodský, co je obsluhoval a nosil jim na stůl, všechno pozorně poslouchal a domyslel si, co si Švédi mezi sebou povídají. Když všichni odešli, zavolal k sobě pekařského pomocníka odvedle a ptal se ho:

„Nebojíš se a nemáš strach?“

„Nemám, pantáto.“

„A chtěl bys pomoci obleženému Brnu?“

„To se ví, že chtěl, pantáto!“

„Tak dobře poslouchej!“

Vykládal mu, co se od Švédů dověděl, a chtěl po něm, aby se potají dostal do města a všechno jim tam vyřídil.

„Udělej si to, jak chceš, ale udělat to musíš. Ale to si pamatuj, jak tě Švédi chytanou, zastřelí tě jako špeha. Ted’ běž a měj oči otevřené!“

Za hodinku už milý pekař stál před samým velitelem obleženého města a všechno mu vykládal, co se šenkýř mezi důstojníky dověděl.

Pan de Souches [de suše] se zamyslel a povídal: „Možná, že nás ta zpráva zachrání, kdo ví?“

Jak se rozednělo, celá švédská armáda se pohnula. Rojili se jako mravenci.

To bylo vojáků, že se to nedalo ani počítat! Zarachotily muškety, duněly houfnice a těžké kanony, ve městě hořelo a kouř se valil uličkami. Vypadalo to, že se brzy celé město vzdá. Ještě hodinku nebo dvě a Švédové vtrhnou do ulic.

V nejprudším boji najednou zazněly zvony a nesly se nad celým lomozem a vřavou. Zvon v kostele na Petrově zvonil! Hodiny na věži ukazovaly teprve jedenáct – ale zvony hlaholily poledne, až se to široko daleko rozléhalo. Najednou – co to? Švédské šiky a hloučky se obracejí zpátky a couvají. Trubači je volají na ústup.

Než se setmělo, vojáci strhli stany a celá švédská armáda odtáhla od města pryč a namířila na sever a na západ.

Jak se to jen stalo? V nejhorší chvíli poručil velitel brněnské posádky, ať na Petrově začnou zvonit poledne. Ta lest se povedla a Torstenson dodržel, co slíbil. Jak uslyšel na Petrově zvonit, zastavil boj a zatroubil na ústup.

Pan de Souches, co tenkrát velel nad celou obranou města, se zamyslel a rozhodil: „Na památku té šťastné záchrany ať každý den zvon na Petrově zvoní poledne už v jedenáct hodin!“

(Brněnské kolo a drak)

(Čítanka pro 7. ročník, Nová škola –Duha)

1. K jakému literárnímu žánru patří uvedený text? _____
2. V kterém století se odehrává? a) 11. st. b) 17. st. c) 20. st.
3. Kdo byl pan de Souches?
- a) velitel Brna
 - b) švédský vojevůdce
 - c) hospodský
 - d) pekařský pomocník
4. Kde se radili švédští důstojníci? _____
5. Vyhledejte v textu synonymum ke slovu *nemocnice* _____
6. Vyhledejte v textu synonymum ke slovu *zvěd* _____
7. Vyhledejte v textu synonymum ke slovu *trik* _____
8. Za jakou dobu plánoval švédský vojevůdce dobýt Brno? _____
9. Rozhodněte, zda tvrzení vyplývá z textu.
a) Při obléhání Brna byla používána děla.	ANO	NE
b) Švédská armáda obléhala Brno čtyři měsíce.	ANO	NE
c) Děj se odehrál v létě.	ANO	NE

2. Čtení textu s porozuměním

Přečtěte si text a odpovězte na otázky.

Paleček krále Jiřího

Josef Hiršal

Když se vracel, v Praze u Vltavy
spatřil muže, jak si s dětmi hrál.
Naháčci jak pěny naslouchali
pohádkám i směšným příhodám.

Králův posel poznal jej už z dáli:
„Paleček! Ach, konečně ho mám!“
Na bělouši dorazil až k němu,
zval Palečka na královský hrad:
„Budeš sloužit králi vznešenému,
bavit ho a obveselovat!“

Paleček se zamyslíl a pravil:
„Tohle, brachu, není pro mne nic!
Nejsem šašek, abych krále bavil.
Sloužím dětem, to je myslím víc.“

Po bedlivém uvážení ale
rozhodl se službu přece vzít.
„Budu bláznem vznešeného krále,
o čem chci, s ním mohu promluvit.

At' už dá či nedá na mou radu,
vždy mu řeknu pravdu do očí.“
Pak se vydal s poslem cestou k hradu
po břehu a skalním úbočí.

Dvořané i prostí služebníci,
Palečka měl brzy každý rád.
I král Jiří rozjasnil se v líci,
když Paleček začal žertovat.

Mnohokrát se však se přitrefilo,
že mu řekl, co se jiný bál.
Nu – a králi se to zalíbilo.
Palečkovi proto sluchu přál.

Ostatní už dopovíme krátce:
Tak se stal náš bratr Paleček
z blázna brzy králův hlavní rádce,
jehož sláva přetrvala věk.

(Paleček krále Jiřího)

(Čítanka pro 7. ročník, Nová škola – Duha)

1. Které tři postavy v básni vystupují?

2. Komu se věnoval šašek před tím, než se stal královským šaškem?

3. Opište dva verše, které říkají, co Palečka vedlo k rozhodnutí roli šaška přijmout.

4. Čím se na konci stal Paleček? _____

5. Určete umělecký prostředek, který byl použit v následujícím verši:

„*Naháčci jak pěny poslouchali*“ - _____

6. Je tato báseň lyrická nebo epická? _____

7. Jaký druh rýmu je v básni použit? _____

8. Zakroužkuj, zda je tvrzení správné, nebo ne.

a) Jeden z českých králů se ve skutečnosti jmenoval Jiří. ANO NE

b) Palečka na hradě krále Jiřího nenáviděli. ANO NE

c) Paleček se často bál říct králi pravdu. ANO NE

3. Kdo je autorem těchto veršů? „*Byl pozdní večer - první máj -
večerní máj - byl lásky čas...*“

- a) Karel Jaromír Erben
- b) Jiří Wolker
- c) Karel Hynek Mácha
- d) Jan Neruda

	1
--	---

4. Kdo napsal literární dílo Staré české báje a pověsti?

- a) Karel Čapek
- b) Eduard Petiška
- c) Alois Jirásek
- d) Svatopluk Čech

	1
--	---

5. Opakování slova na začátku veršů za sebou jdoucích se nazývá

- a) anafora.
- b) asonance.
- c) aliterace.
- d) epifora.

	1
--	---

6. Literární druh vyprávějící o životě, skutcích a zázracích svatých se nazývá

- a) bajka.
- b) legenda.
- c) mýtus.
- d) novela.

	1
--	---

7. Veršovaný příběh (epická báseň), často s dobrodružným námětem a nejčastěji šťastným koncem se nazývá

- a) balada.
- b) bajka.
- c) pověst.
- d) romance.

	1
--	---

8. Epický literární žánr spočívající v autorově vyličení vlastního života, popřípadě některých jeho úseků se nazývá

	1
--	---

9. Napište čísla vět k odpovídajícím výrazům.

- 1. Krátké placené oznámení, reklama v tisku. _____ubytovna
- 2. Pozemek nebo stavba spojená se zemí pevným základem. _____konkurs/z
- 3. Zařízení nízké kvality sloužící k hromadnému ubytování osob. _____nemovitost
- 4. Závazná dohoda dvou nebo více stran. _____inzerát
- 5. Soutěž na obsazení určitého místa nebo funkce. _____smlouva

	5
--	---

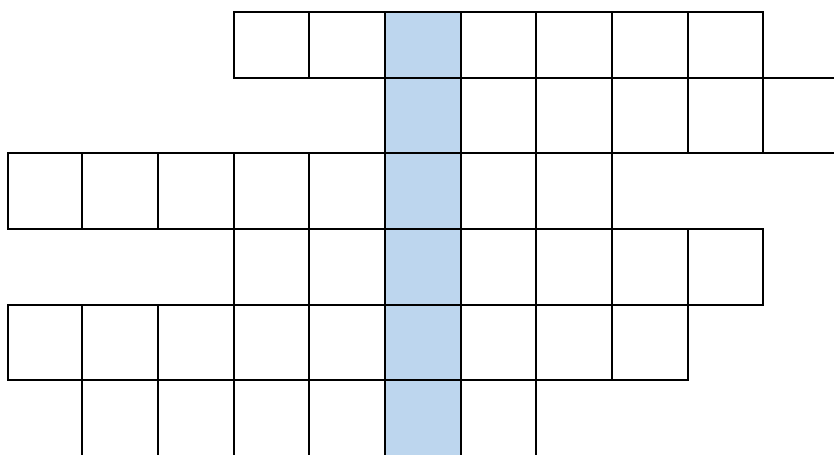
10. Utvořte dvojice antonym tak, že v druhém sloupci napíšete odpovídající písmeno.

- a) bojácný _____ náročný
- b) ohleduplný _____ odvážný
- c) důkladný _____ skromný
- d) pyšný _____ nedbalý
- e) nepřívětivý _____ bezcitný
- f) snadný _____ vlídný

	6
--	---

11. Vyluštěte tajenku (povolání)

1. osoba, která samostatně vyrábí a opravuje nábytek a ostatní výrobky ze dřeva
2. osoba obsluhující v restauraci u stolu
3. žena zabývající se šitím oděvů
4. žena, která obsluhuje cestující v letadle
5. žena, která se profesně věnuje úpravě vlasů a tvorbě účesů
6. osoba dobývající v dolech surovinu

	7
--	---

TAJENKA U = Ú _____

12. Doplňte do vět vhodná slovesa ve správném tvaru:

zjistit, dostat se, slušet, vyhovovat, konat se, stihnout

1. Myslím, že modrá barva ti opravdu _____.
2. Zítra v sedm mi to _____.
3. Autobus jede za deset minut. Už ho nemůžeme _____.
4. Potřebuju _____, jestli ten vlak jede i v neděli.
5. V Národním divadle _____ dvě představení minulou neděli.
6. Můžete mi říct, jak _____ na Malostranské náměstí?

	6
--	---

13. Doplňte do vět slovní spojení v závorkách ve správných tvarech.

V rohu pokoje stál stůl se (4) _____ (nohy).

Letos máme ve třídě o (3) _____ (žáci) méně.

Událost se stala před (200) _____ (leta).

Žákyně se v testu dopustila (4) _____ (chyby).

Koupím si (7) _____ (modrá trička).

Poslali jsme pohled (5) _____ (přátel).

Diskutovali o (2) _____ (hlavní problémy).

	7
--	---

14. Doplňte i/í nebo y/ý

1. Děť_ ze vs_ našl_ dva maličké zajíčky.

2. Veselá m_sl, půl zdrav_.

3. Jeden statn_ los v_raz_l mezi strom_.

4. Vlaštovk_ se nad jez_rkem jen m_hal_.

5. Třp_t hvězd vžd_ lidi váb_l.

6. K večeri m_ připravil_ knedlíky se zel_m.

7. S_nek brzy zes_lil a zmužněl.

8. Potřebujeme v_měnit rozb_tý pl_noměr.

	12
--	----

15. Určete vzor, podle kterého se podstatné jméno skloňuje.

bouře - _____

zvěř - _____

bydliště - _____

vévoda - _____

klíč- _____

	5
--	---

16. Určete slovní druh podtržených slov a napište je do tabulky.

1. At' to dobře dopadne.
2. Jirka se na ni pěkně usmál.
3. Kluci, hurá za ním.
4. Přišel, ale dlouho se nezdržel.
5. Lvi mají výborný sluch a zrak.

Přídavné jméno	
Příslovce	
Spojka	
Částice	
Cítoslovce	

17. Určete, které větné členy jsou podtržená slova, a napište je do tabulky.

Petra, moje sestra, studuje na vysoké škole.

Úkol pečlivě dokončil.

Napsala jsem to vlastnoručně.

Udělal se nečekaně pěkný den.

Naše babička se pyšní svou zahrádkou.

Měsíc zakryl velký mrak.

Seděli na kamenech.

Zima trvala dlouho.

PODMĚT	
PŘÍSUDEK	
PŘEDMĚT	
PŘÍVLASTEK	
PŘÍSTAVEK	
PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ČASU	
PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ MÍSTA	
PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ZPŮSOBU	

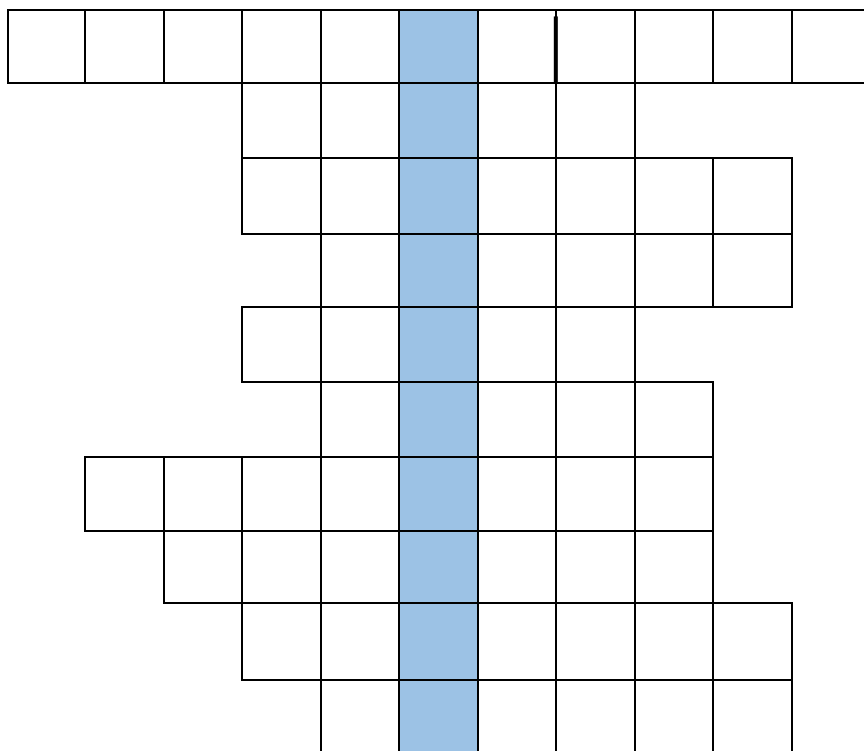
	8
--	---

18. Českým prezidentem se v roce 2023 stal _____.

	1
--	---

19. Vyluštěte tajenku.

1. Město, které založil Karel IV.
2. Hlavní postava nejznámějšího Haškova románu (příjmení).
3. Známary český oštěpař (příjmení).
4. Česká kněžna, která předvídala založení Prahy.
5. Nejsledovanější sport v České republice kromě fotbalu.
6. Které slovo jako první na světě použil Karel Čapek ve svém dramatu R. U. R.?
7. Podzemní kaple hřbitovního kostela v Sedlci u Kutné Hory je ...
8. Legendární český běžec (příjmení).
9. Den české státnosti je také svátkem svatého ...
10. Autor Malostranských povídek (příjmení).

TAJENKA _____